

УДК 796.071.4 (71) 001.36 (045)

Захаріна Є.А.
Класичний приватний університет
Віндюк А.В.
Запорізький національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ РЕКРЕАЦІЙНО-ОЗДОРОВЧИХ ПРОГРАМ ДЛЯ ДІТЕЙ У СПОЛУЧЕНИЙ ШТАТАХ АМЕРИКИ

Розглянуто різновиди рекреаційно-оздоровчих програм у Сполучених Штатах Америки. Зазначено, що організаційно-методичним аспектом фізичного виховання дітей 5-7 років у США є регіональний підхід та спостерігається об'єднання державних і громадських організацій для розв'язання завдань навчання, розвитку й виховання дітей здоровими та фізично активними. Наведена рекреаційно-оздоровча позашкільна програма рухової активності "U Move with the Starzz" для формування здорового способу життя школярів у США. Доведено актуальність і доцільність обраної проблеми дослідження.

Ключові слова: фізичне виховання, здоров'я, школярі, рекреаційно-оздоровчі програми.

Захарина Е.А., Виндюк А.В. Особенности рекреационно-оздоровительных программ для детей в Соединенных Штатах Америки. Рассмотрены разновидности рекреационно-оздоровительных программ в Соединенных Штатах Америки. Отмечено, что организационно-методическим аспектом физического воспитания детей 5-7 лет в США есть региональный подход и наблюдается объединение государственных и общественных организаций для решения заданий учебы, развития и воспитания детей здоровыми и физически активными. Приведена рекреационно-оздоровительная внешкольная программа двигательной активности "U Move with the Starzz" для формирования здорового образа жизни школьников в США. Отмечено, что в Соединенных Штатах Америки для реализации разнообразных рекреационно-оздоровительных программ, связанных с увеличением двигательной активности школьников, поддержки их здоровья и профилактики детского ожирения, существует большое количество организаций, которые привлекают к этому процессу учителей физического воспитания, тренеров и инструкторов. Указано, что студенты со степенью бакалавра физического воспитания направляют свои усилия на получение необходимых знаний для создания собственной программы учебы для каждого класса или группы учеников, а выпускникам университета со степенью магистра и доктора необходимо уметь оценивать как эффективность школьной программы, так и качество преподавания учителя. Отмечено, что за законами большинства штатов, студент-практикант имеет тот же официальный статус и ответственность согласно закону, что и сертифицированный учитель. Доказана актуальность и целесообразность избранной проблемы исследования.

Ключевые слова: физическое воспитание, здоровье, школьники, рекреационно-оздоровительные программы.

Zakharina E.A. Vindyuk A.V. Features of recreational and health-improving programmes for children in the United States of America. The types of recreational and health-improving programmes in the United States of America were considered. It was noted that the organizational and methodological aspect of physical education for children 5-7 years old in the USA is a regional approach and there is a cooperation of government and non-commercial organizations for the solving of tasks of education, development and rearing children to be healthy and physically active. The "U Move with the Starz" recreational, health-improving, and out-of-school programme of physical activity for the formation of a healthy life-style of school children in the USA is presented. It was noted that in the United States of America there are a lot of organizations for the implementation of various recreational and health-improving programmes, related to increasing of school children's physical activity, support of their health and prevention of children obesity; to this process they involve physical education teachers, trainers and instructors. It was pointed out that students with a degree of physical education bachelor direct their efforts to the gaining of necessary knowledge for the creation of own educational programme for every class or group of school children, and university leavers with a magisted and doctor degree have to be able to estimate the effectiveness of school programme, as well as quality of teacher's schooling. It was noted that according to the laws of most states a practice has the same official standing and legal liability as a certified teacher. The topicality and practicability of the chosen research problem are proved.

Key words: physical education, health, school children, recreational and health-improving programmes.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Протягом останніх десятиліть відбуваються події та зміни які вимагають нового погляду на навички і вміння ведення активного, здорового способу життя, здоров'я та рухову активність населення. Уряди всіх країн, керівництво шкіл та організацій охорони здоров'я все більше визнають значення фізичної активності та діяльності, пов'язаної з профілактикою хронічних хвороб та звички до ведення здорового способу життя, особливо дітей шкільного віку. Так, формування здорової молоді та фізично розвинутої особистості вирішується на державному та регіональному рівні багатьох країн світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Американські вчені, як зазначає О.В. Віндюк, пропагують думку, що держава повинна дуже скрупульозно піклуватися про умови для занять юних атлетів [1, с. 22]. Найперше, це зміцнює переконання батьків, що ранні залучення дітей до занять спортом, які допомагають дитині навчитися змагатися, дають їй більше шансів на успіх. "Адже життя в Америці — це змагання, і треба вміти боротися за місце під сонцем" [1, с. 22].

Усі питання, що стосуються дітей, у США розглядають штати і місцеві органи. Водночас федеральний уряд шляхом законодавчої і фінансової діяльності активно скеровує політику в цій ланці. Організація фізичного виховання в США спрямовано в основному на формування у підростаючого покоління здорового способу життя. Громадськими організаціями США було висунуто таке гасло: „Зробивши здоров'я нації одним з ідеалів Америки — ми зможемо забезпечити країні не тільки здоров'я кадрів, але й здорове майбутнє покоління” [5, с. 47].

Важливим організаційно-методичним аспектом фізичного виховання дітей 5-7 років є регіональний підхід. Відповідно до державного закону про освіту місцеві органи освіти розробляють навчальні варіантні програми превентивного характеру, що охоплюють усю шкільну систему від дитячої дошкільної установи до 12-го класу повної середньої школи. Вони є частиною інтегрованого інваріантного курсу здоров'я [7, с. 77].

Формулювання мети дослідження. Визначені аспекти окреслюють *мету статті*, яка полягає у вивченні різноманітних рекреаційно-оздоровчих програм в Сполучених Штатах Америки. Методи дослідження: теоретичний аналіз, контент-аналіз психолого-педагогічної літератури та мережі Інтернет. Завдання дослідження: провести аналіз психолого-педагогічної літератури та літератури з фізичної культури та спорту, інформації з мережі Інтернет щодо існуючих рекреаційно-оздоровчих програм в Сполучених Штатах Америки.

Виклад основного матеріалу дослідження. У США одним із значущих аспектів професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання є відсутність єдиної державної системи організації фізичного виховання підростаючого покоління. Міністерство охорони здоров'я та соціальних відносин США рекомендує дітям і підліткам віком 6–17 років займатися руховою активністю не менше ніж 60 хвилин щоденно. За даними соціологічного опитування, проведеного цим Міністерством у 2011 р., лише 29% учнів старшої школи займалися руховою активністю не менше ніж 60 хвилин на день кожного дня, та лише 31% учнів старшої школи щоденно відвідували заняття з фізичного виховання. Аналіз літератури свідчить, що для організації позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи керівництво американських шкіл організовує зустрічі з дипломованими фахівцями у сфері освіти, здоров'я, зокрема охорони здоров'я, фізичного виховання, фізіології та у сфері організації відпочинку, використовує нові пропозиції і програми. Американські школи намагаються підвищити рівень рухової активності учнів через шкільні програми рухової активності, які включають активний відпочинок між заняттями, фізкультхвилинки під час навчальних занять, заняття у шкільних спортивних клубах, міжшкільні спортивні заходи та заняття з фізичного виховання. Школи також співпрацюють із громадськими організаціями з метою створення позашкільних програм рухової активності, а також надання власних спортивних споруд для виконання таких програм та реалізації громадських спортивних заходів. Структуру управління системою позакласних занять з фізичного виховання в середніх школах США наведено на рис. 1. Отже, у досвіді США ми спостерігаємо об'єднання державних і громадських організацій для розв'язання завдань навчання, розвитку й виховання дітей здоровими та фізично активними, що, безумовно, є позитивним. Провідне місце в реалізації цих завдань відводиться фізичному вихованню. Американські фахівці прагнуть до наступності шкільного фізичного виховання і позашкільного спорту, що здійснюється завдяки діяльності вчителів фізичного виховання. У США з метою врахування загальних закономірностей планування та контролю за фізичним вихованням школярів на конференціях, конгресах, нарадах обговорюються завдання фізичного виховання, конкретизуються різноманітні його засоби та методи.

Розглянемо деякі рекреаційно-оздоровчі програми, які існують у Сполучених Штатах Америки.

У 1998 р. Університет Юти та команда жіночої баскетбольної асоціації “Зірки Юти” уклали партнерський договір з двома середніми школами Солт-Лейк-Сіті, спрямованим на створення позашкільної програми рухової активності “U Move with the Starzz”. Ця програма створена з метою формування здорового способу життя школярів, стала популярною та сприяла проведенню занять, спільних заходів, а також визначенню індивідуальних завдань для занять руховою активністю [5; 12]. У 2000 р. Управління охорони здоров'я та соціального захисту, а також Управління освіти у своїй доповіді “Покращення здоров'я молоді через заняття руховою активністю та спортом” (Promoting Better Health for Young People Through Physical Activity and Sports) визначили позашкільні програми як засіб надання молоді можливості вести фізично активне життя і закликали громадськість надати підтримку для реалізації таких програм (National Centers for Disease Control, 2000) [4; 9]. У матеріалах цієї доповіді зазначено, що рухова активність, а також позакласні заходи, спрямовані на покращення здоров'я, можуть бути дуже різноманітними, заняття можна проводити в традиційних позаурочних умовах, а також у форматі домашніх завдань. У 2000 р. Комітет зі спортивної медицини, фітнесу та охорони здоров'я школярів Американської академії лікарів (American Academy of Pediatrics) рекомендував школам запровадити додаткові позакласні програми занять руховою активністю, які б ураховували потреби та інтереси учнів [6].

У 2006 р. Рада з досліджень та заходів у галузі харчування (Food Research and Action Council) зазначила, що позакласні програми рухової активності є активним засобом покращення здорового харчування, посилення просвітницької діяльності у питаннях, пов'язаних із харчуванням, а також підвищення рівня рухової активності [7; 10]. У нормативних документах цієї Ради зазначено, що додаткові позашкільні програми занять руховою активністю також здатні сприяти профілактиці дитячого ожиріння, підвищенню рівня рухової активності та залученню батьків і місцевої громади у життя шкіл. Виконуючи рекомендації цієї Ради, у початковій школі Рузвельта в Санта Ані у Каліфорнії вчителі фізичного виховання та група активістів із місцевої спільноти спрямовують зусилля на розвиток рухової активності та покращення режиму здорового харчування школярів [2, с. 75]. Позашкільна програма Об'єданого шкільного округу Маунт Діабло в Північній Кароліні спрямована на підвищення рівня рухової активності та формування навичок здорового харчування в учнів 1–8 класів у позаурочний час. Заняття у рамках програми проводяться в 14 місцях, розподілених за округами, та передбачають заняття руховою активністю та навчання зі здорового харчування. Учні займаються фізичними вправами 30 хвилин на день і використовують “фітнес-картки”, які містять завдання для самостійного виконання [11]. У січні 2009 р. у Національному інституті позашкільного часу (National Institute on Out-of-School Time) в Центрі допомоги жінкам при коледжі Уелслі, спільно з Університетом штату Массачусетс Бостон та молодіжною

Християнською Асоціацією США сформовано Об'єднання з організації здорового проведення позашкільного часу [11]. Дев'ятого серпня 2011 р. Об'єднання з організації здорового проведення позашкільного часу, до складу якого увійшли провідні організації у сфері досліджень проблем організації позашкільного часу дітей, повідомило про розробку перших державних нормативів щодо позашкільних програм здорового харчування та рухової активності дітей шкільного віку. Нові нормативи стали результатом виконання проекту комплексних досліджень, фінансованих Фондом Роберта Вуда Джонсона. Протягом року фахівці Об'єднання провели опитування школярів, які задіяні у більше ніж 700 позашкільних програмах, а також вивчили найкращі заходи та існуючі нормативи й рекомендації, які стосуються здорового харчування та надання можливостей для занять руховою активністю. Вважається, що ці нормативи стали найсучаснішим засобом профілактики дитячого ожиріння, а також кроком уперед у популяризації здорового способу життя серед 8 мільйонів дітей, які займаються за позашкільними рекреаційно-оздоровчими програмами [3].

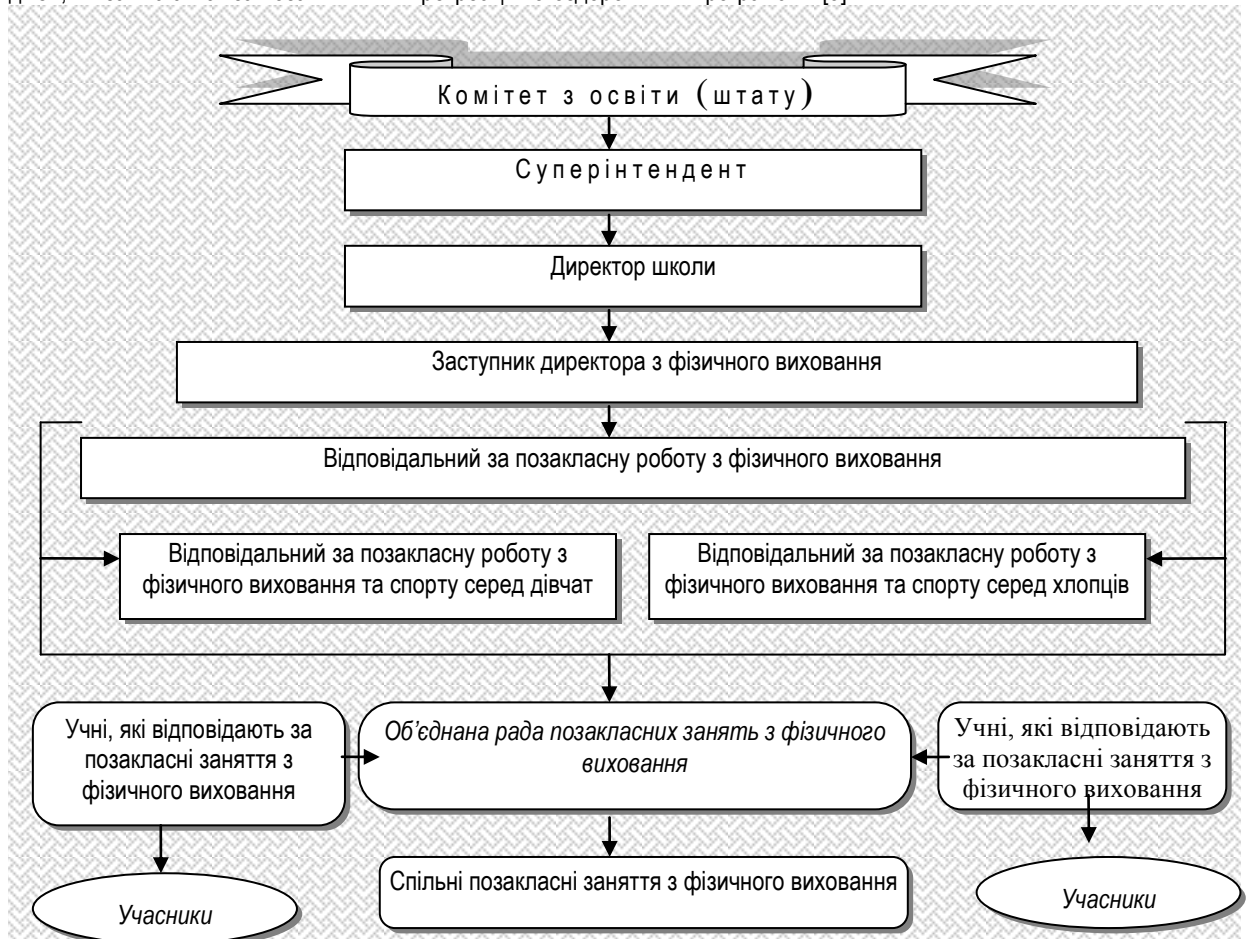

Рис. 1. Структура управління системою позакласних занять з фізичного виховання в школах США

Центри контролю захворюваності США й інші партнерські організації для сприяння впровадженню рекомендацій з рухової активності для підлітків і молоді та забезпечення виконання програм рухової активності для молоді розробили Інструментарій рекомендацій з рухової активності для підлітків і молоді, який може використовувати будь-хто, зацікавлений у сприянні руховій активності підлітків і молоді, в тому числі громадські діячі, викладачі фізичного виховання та валеології, координатори програм рухової активності на шкільному і районному рівнях, а також інструктори, які працюють в оздоровчих або громадських організаціях [8; 9]. Таким чином, у Сполучених Штатах Америки для реалізації різноманітних рекреаційно-оздоровчих програм, пов'язаних зі збільшенням рухової активності школярів, підтримки їх здоров'я та профілактики дитячого ожиріння існує велика кількість організацій, яка залучається до цього процесу спільно з учителями фізичного виховання, тренерами, інструкторами.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ. Таким чином, аналіз американського досвіду свідчить, що існує розвинута мережа таких організацій; існує ряд рекреаційно-оздоровчих програм, мета яких – розвиток рухової активності та профілактика дитячого ожиріння серед американських школярів. Перспективи подальших розвідок полягають у розробці навчально-методичного забезпечення з метою підвищення ефективності підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної та позашкільної рекреаційно-оздоровчої роботи.

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Віндюк О.В. Концептуально-педагогічні підходи до оздоровлення дітей молодшого віку в США / О.В. Віндюк // Наукові записки: Зб. наук. статей. – К. : Національний університет ім. М.П. Драгоманова, 2000. – С. 21 – 26.
- 2.Плахотнюк Е. Концепція громадського виховання у шкільній практиці США / Е. Плахотнюк // Рідна школа. – 2010. – № 1/2. – С. 72–77.

3. Active After-school Communities program [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ausport.gov.au/data/assets/pdf_file/0009/495243/EOI_-_Eastern_zone_NSW_ACT_OSHCS_v6.0_-_27_8_12.pdf.
4. Afterschool Alliance [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.afterschoolalliance.org/issue_24_obesity.cfm.
5. Allsbrook L. Fitness Should Fit Children// JOPERD. – 1992. – August. – P. 47-49.
6. American Academy of Pediatrics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aap.org/en-us/about-the-aap/aap-facts/Pages/AAP-Facts.aspx>
7. Brace H. Healthy You! Unit B: Taking Care of Yourself, Student Resource Book. – 1996. – P. 1-104.
8. Centers for Disease Control and Prevention [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cdc.gov/healthyyouth/physicalactivity/guidelines.htm>
9. Centers for Disease Control and Prevention [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.cdc.gov/HealthyYouth/physicalactivity/toolkit/factsheet_pa_guidelines_schools.pdf.
10. Food Research and Action Center [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://frac.org/>
11. National Institute on Out-of-School Time [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niost.org/Curricula-and-Toolkits/physical-activity-guidelines-toolkit-or-americans-children-and-adolescents>.
12. University of Utah [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.utah.edu/>

Іванова Л. І.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО АПАРАТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ

У статті уточнюються деякі поняття, що використовуються у професійній підготовці фахівців з фізичного виховання та спорту. На основі аналізу науково-педагогічної літератури обґрунтовується розгалуження понять “адаптивна фізична культура”, “лікувальна фізична культура”, “фізична реабілітація”, “фізіотерапія”.

Ключові слова: адаптивна фізична культура, лікувальна фізична культура, фізична реабілітація, фізіотерапія.

Іванова Л.І. Теоретико-методические вопросы формирования терминологического аппарата профессиональной подготовки специалистов по физическому воспитанию и спорту. В статье уточняются некоторые понятия, которые используются в профессиональной подготовке специалистов по физическому воспитанию и спорту. На основе анализа научно-педагогической литературы обосновывается разграничение понятий “адаптивная физическая культура”, “лечебная физическая культура”, “физическая реабилитация”, “физиотерапия”.

Ключевые слова: адаптивная физическая культура, лечебная физическая культура, физическая реабилитация, физиотерапия.

Ivanova L.I. Theoretical and methodological issues of formation of terminological system of professional training of physical education and sport. The article, based on an analysis of scientific and educational literature and regulations, the necessity for success in any sphere of professional activity possession of specific professional terms and concepts. Thus, the current confusion of terms and concepts regarding adaptive physical education, therapeutic physical training, physical rehabilitation, physiotherapy often much confuse experts of physical training in the selection of means and methods of training (and subsequently to errors in the conduct of classes), causing a need to clarify and divergence of these concepts. In the context of integration processes in Ukraine, the first imperative is to ensure appropriate training content and unify the terminology areas of education and medicine. See the prospects for further research to improve the content of professional training of physical education and sport by retrospective analysis of the curriculum for physical therapists (domestic and foreign), instructors of therapeutic physical training and physical rehabilitation professionals and other specialties.

Key words: adaptive physical education, therapeutic physical training, physical rehabilitation, physiotherapy.

Володіння професійними специфічними термінами і поняттями є необхідною умовою для успішної роботи в будь-якій сфері професійної діяльності. Нажаль, в сучасній науково-педагогічній літературі існує плутанина понять і термінів щодо адаптивної фізичної культури, лікувальної фізичної культури, фізичної реабілітації тощо. В умовах постійного зростання кількості учнів, які за станом здоров'я належать до спеціальної медичної групи, уточнення термінологічного апарату для якісної професійної підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту, зокрема – майбутніх учителів фізичної культури, набуває виключного значення, оскільки характеристика об'єкта педагогічних впливів є вихідною умовою будь-якого процесу освіти.

Метою статті є уточнення термінологічного апарату, що застосовується у професійній підготовці фахівців з фізичного виховання та спорту. Відповідно до мети визначено **завдання:** на основі аналізу науково-педагогічної літератури обґрунтувати розгалуження понять “адаптивна фізична культура”, “лікувальна фізична культура”, “фізична реабілітація”, “фізіотерапія”. Питання уточнення термінологічного апарату вирішувалися різними науковцями у процесі розробки широкого кола завдань: у процесі підготовки фахівців з адаптивної фізичної культури (Н.В. Астафьев, М.М. Башкирова, С.П. Евсеев, Р.П. Карпюк, Р.В. Чудна, Л.В. Шапкова та ін.); у процесі дослідження питань, пов'язаних з